

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2021. május 5.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a nyílt végű feladatoknál, ahol meghatározott a válaszban elvárt elem(ek) száma, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a válasz(ok) a megoldás sorrendjében értékelendők.

Azoknál a zárt végű feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldás(oka)t kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető.

Azoknál a zárt végű feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell egynél több jó megoldást kiválasztani, és a vizsgázó az elvártnál többet jelöl meg, de nem az összeset, ott a válasz(ok) a megoldás sorrendjében értékelendők.

Azoknál a zárt végű feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell egy jó megoldást kiválasztani, és a vizsgázó egynél többet jelöl meg, ott a válasz nem értékelhető.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontveszteség érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
----

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
----

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
----

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
----

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes ($\checkmark$ Tidő, illetve $\checkmark$ Tér), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
----

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
----

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes ($\checkmark$), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

---

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Athéni demokrácia (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
b) 1.
c) 2.
d) sztratégosz

2. Középkori európai társadalom ((Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) 1. Rajmond, 2. Vilmos

Állítás	Csak Rajmondra igaz	Csak Vilmosra igaz	Mindkettőre igaz	Egyikükre sem igaz
b) Ha hadat viselnek, a várat a másik fél rendelkezésére bocsátja.		X		
c) Amikor igényli, támogatást kap a vár urától.	X			
d) Esküje harcra kötelezi a vár elvesztése / megtámadása esetén.			X	
e) Ítélezhet a másik felett.				X

3. Hunyadi Mátyás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Oszmán Birodalom / Török Birodalom / Oszmán-török Birodalom
b) Német-római Birodalom / Császárság
c) Csehország / Cseh Királyság / Cseh Korona országai
d) fekete sereg

4. Angol alkotmányos monarchia (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) miniszterelnök / első miniszter / kormányfő
b) 2.
c) 3.
d) 1.

5. XVIII. századi Magyarország (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) felvilágosodás (*A „felvilágosult abszolutizmus” nem elfogadható válasz.*)
b) 2.
c) 3.

6. Politikai eszmék (Elemenként 1 pont, összesen 8 pont.)

a)

források	liberalizmus	konzervativizmus	nacionalizmus	szocializmus
A)		X		
B)	X			
C)			X	
D)	X			
E)			X	
F)				X

- b) 3.
c) 3.

7. Dualizmus kori nemzetiségi kérdés (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

3., 5., 6., 7.

8. Sztálini diktatúra (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
 b) önállóan gazdálkodó parasztok
 c) 1.
 d) 2.

9. A két világháború közti magyar társadalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1.
 b) 2.
 c) 3.
 d) 2.

10. Hidegháború (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a)

Karikatúra betűjele	Állítás sorszáma
A)	2.
B)	4.
C)	1.

b) C

11. Piaccgazdaságra való áttérés (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Kép, ábrák és táblázat sorszáma	Szövegrészlet betűjele
1.	E
2.	B
3.	A
4.	F

12. Nyugdíjrendszer (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) tőkefedezeti
 felosztó-kirovó

Állítás	Felosztó-kirovó	Tőkefedezeti	Mindkettő
b) Biztosítási alapú: járulékfizetésért életjáradékot biztosít.			X
c) Inkább ösztönzi az egyéni felelősségvállalást.		X	
d) Közvetlenül veszélyezteti a társadalom előregedése.	X		

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Kereskedelmi hálózatok (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az európai tengeri kereskedelmi hálózatok forgalmának átalakulását mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a földrajzi felfedezésekre a XV-XVI. század fordulóján került sor / Amerikát 1492-ben fedezték fel / a világkereskedelem a XVI. században alakult át, és hogy a levantei kereskedelem a Földközi-tengeren / a Hanza-kereskedelem a Balti-tengeren zajlott.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. felfedező / felfedezés, kereskedelmi útvonal, nyersanyag / iparcikk, levantei kereskedelem / Hanza.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás lényegét (a portugálok szállítják Európába a távol-keleti luxuscikkeket; a velencei kereskedők Szíriában / Levantén nem kapnak távol-keleti luxuscikkeket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a levantei kereskedelem hanyatlásnak indult; az itáliai városok kiszorultak az Ázsiával folytatott távolsági kereskedelemről).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a Hanza-kereskedelem / a Balti- (és az Északi-)tenger forgalma bővült, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. itt közép- / kelet-európai nyersanyagok és nyugat-európai iparcikkek cseréje folyt; ennek egyik oka a növekvő nyugat-európai gazdaság / népesség volt; ennek egyik oka az európai árforradalom / a nemesfém beáramlása Amerikából; a világkereskedelem központja a Földközi-tengerről az Atlanti-óceánra helyeződött át).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy kialakult / megszilárdult az európai / kontinentális munkamegosztás, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez összefügg a manufaktúrák nyugat-európai kialakulásával; következménye a majorsági gazdálkodás bővülése Közép-Európában; ennek egyik oka az európai árforradalom / a nemesfém beáramlása Amerikából).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. Első világháború		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első világháborút lezáró német békeszerződés lényeges elemeit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a békeszerződést Versailles-ban kötötték meg, 1919-ben.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. háború, békeszerződés, Népszövetség, jóvátétel.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a német hadsereg létszáma nem haladhatja meg a 100 000 főt; feloszlatták a vezérkart; megtiltották a légierő kialakítását), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy ezzel a győztes hatalmak célja az volt, hogy Németországot visszavágásra képtelenné tegyék.	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti Elzász-Lotaringia elvesztését és a békeszerződés még egy további lényeges területi következményét (pl. a Saar-vidéket népszövetségi ellenőrzés alá helyezték; jelentős német területeket csatoltak Lengyelországhoz; Ausztria Németországgal való egyesülését megtiltották), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a franciák ezáltal revansot vettek a porosz–francia háborúban elszenvedett vereségért; a népszövetségi ellenőrzés lejártával népszavazást írtak elő a Saar-vidék hovatartozásáról; Elzász-Lotaringiának és a Saar-vidéknek nyersanyagkészlete miatt különös gazdasági jelentősége is volt; a németek a Lengyelországhoz csatolt területek kapcsán revíziót követeltek; az Anschluss tilalmával is Németországot kívánták gyengíteni).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a békeszerződés jóvátételi kötelezettséget rótt ki Németországra, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Nagy-Britannia és Franciaország ezen összegből kívánta helyreállítani gazdaságát / rendezni az Egyesült Államok felé fennálló tartozásait; Németország már az 1920-as évek elején igyekezett / képtelen volt eleget tenni a jóvátételi kötelezettségeinek; a jóvátétel Németország számára megalázó volt; a jóvátétel indoka a németek háborús felelőssége volt; később több nemzetközi konferencia ütemezte át a jóvátétel fizetését).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. I. Károly (Róbert) uralkodása		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően I. Károly gazdasági és politikai intézkedéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti I. Károly uralkodásának dátumát: 1301 / 1308 / 1310–1342.	0–2
	T2 Rögzíti I. Károly uralkodásának két térbeli vonatkozását (pl. Dél-Itáliából / Nápolyból származott; Székesfehérváron koronázták meg; Visegrádon tartották a királytalálkozót; Észak-Magyarországon / Erdélyben nyitottak bányákat, bányavárosokat említ).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, birtok, (arany)pénz, bevétel.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. regálé, báró, harmincad, kapuadó.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy I. Károly birtokadományokkal jutalmazta híveit, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel személyéhez hű bárói réteget alakított ki; a legyőzött tartományurak birtokait osztotta szét).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a birtokok csak a tisztség betöltése idején illették meg a bárókat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rendszer biztosította a bárók hűségét; az intézkedéssel I. Károly a királyi birtokállományt is védte; ezt a birtoktípust honorbirtoknak nevezzük; ezzel a király elősegítette újabb bandériumok fölállítását).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy I. Károly új pénzt (ezüstdénárt, aranyforintot) veret (a régi elértéktelenedése miatt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az új pénz ezüstdénár, majd aranyforint volt; a bányászat fellendülése tette lehetővé az új pénzek bevezetését; ezáltal elesett a pénzrontás / kamara haszna bevételétől; az új értékálló pénznem a kereskedelem fellendülését segítette elő).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy I. Károly uralkodása alatt a regáléjövodelmek aránya jelentősen megnövekedett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt az ország gazdasági fejlődése tette lehetővé; legfontosabb regáléjövodelmei a nemesfém-bányászatból származtak), <i>vagy</i> megemlíti legalább két példát a regáléjövodelmekre, <i>vagy</i> megmagyarázza a regáléjövodelmek fogalmát.	0–3
	E2 Rögzíti I. Károly egy lényeges intézkedését a nemesfém-bányászat kapcsán (pl. külföldről hívtatott bányászokat; a bányabér egyharmadát átengedte a földbirtokosoknak; a bányavárosoknak kiváltságokat adott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel jelentősen nőttek a kincstári bevételek; I. Károly reformjai nyomán Magyarország Európa vezető	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	nemesfémtermelője lett; a bányabér reformjával a föld-birtokosokat érdekeltté tette a bányanyitásban; a nemesfémekkel való kereskedés és pénzverés királyi monopólium volt; a növekvő nemesfémtermelés tette lehetővé az új pénz kibocsátását).	
	E3 Rögzíti I. Károly egy további gazdasági intézkedését (pl. bevezette a harmincadvámot / kapuadót, új kereskedelmi útvonalakat jelöltek ki a visegrádi királytalálkozón), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a harmincadvám a megnövekvő külkereskedelem révén biztosított bevételeket; a kapuadó az értékálló pénznem bevezetése miatt megszűnő pénzrontás / kamara haszna bevételeit volt hivatott pótolni / jobbagyportánként fizették; Bécs árumegállító jogának megkerülése indokolta az új kereskedelmi útvonalat).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. Magyarországi holokauszt**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar holokauszt jellemzőit és eseményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Magyarországot 1944. március 19-én szállták meg a német csapatok, valamint rögzíti a téma még egy lényeges dátumát (pl. nyilas-hatalomátvétel: 1944. október 15-16., a budapesti gettó felszabadulása: 1945. január 18., Budapest felszabadulása: 1945. február 13., a háború vége Magyarországon: 1945. április).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy az áldozatok többségét Auschwitzban gyilkolták meg, és rögzít még egy lényeges térbeli elemet (pl. a legnagyobb gettó Budapesten volt, a deportálások vidéken kezdődtek, a visszacsatolt területekről is deportálták a zsidókat, halálmeneteket indítottak nyugatra, a nyilasok a Duna-parton végeztek ki zsidókat, a gettókon kívül csillagos házakban élhettek zsidók).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. holokauszt, antiszemitizmus / fajelmélet, világháború, náci.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. gettó, deportálás, koncentrációs / megsemmisítő tábor, nyilas.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Wallenberg / a svéd követség / egyes külföldi diplomataik menleveleket adtak magyar zsidóknak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csak nekik volt lehetőségük a tömeges embermentésre; mellettük magyar civilek / egyházi személyek is mentettek zsidókat) <i>vagy</i> megnevez további embermentő országokat / diplomataikat – pl. Svájc / Carl Lutz, Vatikán / Angelo Rotta.	0–3
	F2 Rögzíti a kérelem lényegét (pl. a zsidók vagyonát elárverezték / kiosztották; a kérelmező egy kifosztott zsidó zongorájára tart igényt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar lakosság egy része közömbösen / örömmel fogadta a zsidók elhurcolását; a magyar lakosság egy része hasznot húzott a zsidók elhurcolásából).	0–3
	F3 Rögzíti a magyar zsidóság területi elhelyezkedésének arányváltozását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Budapesten volt a legnagyobb a túlélés esélye; a budapesti gettó kiürítését Horthy leállította; a holokauszt áldozatainak kb. tizede magyar zsidó volt; Magyarország emberveszteségének kb. harmadát a holokauszt áldozatai tették ki; a magyar zsidóság embervesztesége kb. 440-550 ezer fő.)	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma- központú gondolkodás	E1 Rögzíti a német megszállás jelentőségét a magyarországi holokauszt történetében (pl. a gettósítás / deportálás csak a megszállás után kezdődött; a holokauszt eseményeit az SS / Eichmann koordinálta; a nácik az egész európai zsidóságot meg akarták semmisíteni), és megállapítja a magyar állam / a magyar hatóságok / Horthy Miklós felelősségét (pl. a gettókat a csendőrség őrizte; a deportálást a magyar vasút hajtotta végre; Horthy nem akadályozta meg a deportálásokat).	0–3
	E2 Rögzíti a magyar zsidóság gettósítását (pl. a gettó lezárt, szűk lakóterület volt; a gettót engedély nélkül nem hagyhatták el; a gettóban sárga csillagot kellett viselni), és megállapítja, hogy innen haláltáborokba deportálták őket (pl. a munkaképtelenek minősítettek azonnal elgázostották; a munkaképesnek minősítettek koncentrációs táborokban dolgoztatták).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a nyilasok kísérletet tettek a budapesti zsidóság meggyilkolására, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Horthy előzőleg leállította a budapesti zsidók deportálását; velük szemben léptek fel az embermentők; a deportálás lehetetlensége miatt helyszíni gyilkosságokra került sor).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

2. Marczali Henrik: Nagy Képes Világtörténet. Babits Kiadó, 2001.
3. <http://magyar-historia.blogspot.hu/2011/04/hunyadi-matyas-haborui.html>
7. Természetes szaporodás alakulása Magyarországon: Magyarország története (szerk. Pém Mihály) – http://multunk.com/index.php?title=A_nemzeti_%C3%B6sszet%C3%A9tel_v%C3%A1ltoz%C3%A1sa._Az_aszsimil%C3%A1ci%C3%B3._A_vall%C3%A1si_megoszl%C3%A1s._Az_asszimilált_és_kivándorló_lakosság_etnikai_arányának_megoszlása:_Magyarország_története_a_19._században._Szerk._Gergely_András._Budapest,_2003.
8. Diagram: Bihari Péter – Doba Dóra: Történelem a 12. évfolyam számára. Műszaki Kiadó, Budapest, 2006.
Karikatúra: Deni, Viktor Nikolaevich
9. Faragó Tamás: Bevezetés a történeti demográfiába. Budapesti Corvinus Egyetem.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_09_Farago_Tamas_Bevezetes_a_torteneti_demografiaba/ch08s06.html
10. A) Daily Mail, 1946. március 6., B) Bill Mauldin rajza, C) Michael Cummings rajza
11. Kördiagram: Boronkai Szabolcs – Kaposi József – Katona András – Száray Miklós: Történelem 12. A középiskolák számára. Budapest, 2016. Fénykép: MTI/E. Várkonyi Péter. Táblázat: Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Budapest, 2004.
Oszlopdiaagram: http://m.mfor.hu/cikkek/Igy_valtozott_az_eletunk_a_rendszervaltas_ota.html
15. A történelemérettségi nagykönyve I. Bölcelet Egyesület, Budapest, 2016.
16. A kép forrása:
http://www.wallenberg.hu/images/phocagallery/Dokumentumok_menlevelek/thumbs/phoca_thumb_1_005.jpg
Az adatok forrása: Stark Tamás: A magyar zsidóság a vészkorszakban és a második világháború után. Statisztikai áttekintés. in: Regio – Kisebbség, politika, társadalom 4. évf. (1993.) 3. sz.
<http://epa.oszk.hu/00000/00036/00015/pdf/09.pdf>